

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
حوزه علمیه فاطمیه (سلام الله علیها) شهرستان زابل

تحقیق گروهی رشد

عنوان:

صله رحم از منظر قرآن و سنت

استاد راهنما:

خانم زهرا سنجولی

پژوهشگران:

سمیه میر

فاطمه میر بهاء الدین

زهرا گل محمودی

فریده بخارایی

سمانه میری

سید محمد علی

چکیده

این تحقیق به بررسی صله رحم و تاثیر آن در زندگی فردی و اجتماعی در جامعه امروز می پردازد. یکی از روابط انسان ها ، در قالب صله رحم است که در آن به پیوند و ارتباط با خویشاوندان به گونه های مختلف احوال پرسی ، دید و بازدید ، کمک کردن و..... پرداخته می شود. به صله رحم در اسلام ، سفارش و تاکید فراوانی شده است. صله رحم آثار بسیاری در بعد فردی ، اجتماعی ، دنیوی و اخروی دارد. شخصی که صله رحم می کند ، دارای سلامت جسم و روح و طول عمر بیشتر است و همچنین از برکات اخروی و دنیوی دیگر بهره مند می شود که این آثار نشان دهنده ی اهمیت این امر می باشد و اگر مردم به آثار صله رحم پی ببرند بیشتر به این واجب الهی روی می آورند ، مخصوصاً در دروه ای که انسان ها از ارتباطات خویشاوندی و روابط سالم با یکدیگر دور شده اند.

همچنین ، اگر انسان ها شیوه ی رابطه حسنه و تعاملات صحیح را بدانند ، بسیاری از مشکلات جامعه ی بشری حل می شود ، نزاع ها کاهش می یابد ، بخش وسیعی از نیازهای افراد رفع می شود، و نگرانی های اجتماعی بسیار کاهش می یابد.

در این تحقیق به مفهوم صله رحم ، جایگاه صله رحم در فرهنگ اسلامی ، اقسام صله رحم ، زیان های بی توجهی به صله رحم در جوامع ، آثار مثبت صله رحم ، و آثار منفی قطع آن پاسخ پرداخته شده اند.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱

بخش اول : کلیات طرح تحقیق

طرح نامه تحقیق.....	۴
۱. تعریف و تبیین موضوع	۵
۲. ضرورت و اهداف تحقیق	۵
اهداف :	۶
۳. پیشینه ی موضوع :	۶
۴. فرضیه و سؤالات اصلی و فرعی	۶
سؤالات اصلی :	۷
سؤالات فرعی:	۷
۵. روش تحقیق :	۷
۷. سرفصل ها و عناوین تحقیق :	۷

بخش دوم : کلیاتی درباره ی «صله ی رحم»

فصل اول : تعاریف و مفاهیم

معنای لغوی صله..... ۹

معنای اصطلاحی صله..... ۱۰

معنای لغوی رحم..... ۱۰

معنای اصطلاحی رحم..... ۱۱

فصل دوم : رحم و تحصیل آن

اهمیت صله ی رحم..... ۱۳

مذمت قطع رحم ۱۸

جایگاه صله رحم ۲۱

فصل سوم : اقسام صله ی رحم

۱ . صله قلبی..... ۲۳

۲ . صله زبانی..... ۲۳

- سلام کردن و جواب سلام دادن..... ۲۳

۳ . صله ی افعالی ۲۴

- دید و بازدید حضوری..... ۲۴

- طی کردن راه برای دیدار خویشان..... ۲۵

قطع رحم با خویشاوندان تنگدستی می آورد.»

۵ - قحطی و خشکسالی

در خالی شدن شهرها (تخریب الدیار) که در برخی روایات بدان اشاره شده دو احتمال داده شده است :

الف (فنا و نابودی افراد

ب) قحطی و خشکسالی که موجب مهاجرت ایشان می گردد.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله و سلم) فرمود:

« إن قطيعة الرحم و اليمين الكاذبة لتذران الديار بلا قع من أهلها.....»^۱

قطع رحم و قسم دروغ ، سرزمین ها را از سکنه خالی می سازد

۶ - ویرانی شهرها و آبادی ها

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

« نعوذ بالله من الذنوب التي تعجل الفناء و تقرب الاجال ، و تخریب الدیار ، و هی

قطيعة الرحم و القوق و ترک البر ؛^۲

۱ - همان ، ج ۲۴ .

همان ، ج ۸۷ ، باب ۸۱ ، باب کیفیتہ، ج ۵۹ .

پناه می بریم به خدا از گناهانی که مایه تسریع در نابودی است و مرگ را

نزدیک می سازد و خانه ها را از سکنه خالی می کند و آن گناهان عبارتند از

: قطع رحم و آزدن پدر و مادر و کنار گذاشتن نیکی ها.

۷- تنزل شخصیت

امام علی (علیه السلام) فرمود :

« من جفا أهل رحمه فقد شان كرمه ؛^۱ »

هر گس صله اهل خویش را به جا نیاورد خود را زشت و عیبناک کرده است . «

۸- محرومیت از حمایت خویشان

امام علی (علیه السلام) فرمود :

« لیس لقاطع رحم قریب ؛^۲ »

کسی که با ارحام خود قطع کند ، دوست و نزدیکی برای او نخواهد ماند.»

۱- حسین شرف الدین ، تحلیلی اجتماعی از صله رحم ، ص ۲۱۰ ، به نقل از عبدالواحد بن محمد آمدی ، غررالحکم ، ج ۵ ، ح ۹۲۳۰ .

۲- حسین شرف الدین ، تحلیلی اجتماعی از صله رحم ، ص ۲۱۱ ، به نقل از غررالحکم ، ج ۵ ، ح ۷۴۸۵ .

۹- از دست دادن مقبولیت اجتماعی

امام علی (علیه السلام) فرمود :

«من ذا الذی یثق بک إذا غدرت بذوی رحمک ؛^۱

چه کسی به تو اعتماد و اطمینان خواهد کرد ، هنگامی که تو با رحم خود حيله

و تزویر کنی ؟!

۱۰- تسلط دشمنان

«لا راحة لقاطع القرابة ، و إذا اختلف القوم أمکن عدوهم منهم....»^۲

قطع کننده رحم از آسایش و راحتی بهره ای نخواهد داشت و به

هنگام وقوع اختلاف و نزاع ، دشمنان بر او چیره خواهند شد.»

۱- همان ، ح ۹۰۵۹ .

۲- محمدباقر مجلسی ، بحار الانوار ، ج ۵۱ ، باب ذکر اخبار المعمرین ، ص ۲۶۳ .

نتیجه

اسلام به عنوان دینی جامع و جاودان انسان را موجودی فرد محور و جدا از جماعت نمی داند بلکه او را به طور فطری موجودی اجتماعی می داند که با برقراری ارتباط متقابل با هم نوع خویش ، بخش مهمی از نیازهایش را بر طرف می کند و به رشد و کمال دست می یابد ، صله رحم یکی از اموری است که جواب گوی این نیاز فطری انسان می باشد از این رو اسلام به این امر مهم بسیار سفارش کرده است با اندک تاملی در قرآن و حدیث می توان به ارزش و اهمیت این فریضه پی برد و در منابع فقهی ما نیز در این باره چنین آمده است «صله رحم واجب است هرچند که خویشاوند انسان مرتد و کافر باشد » ، چه بسا ارتباط با خویشاوند کافر و فاسق موجب هدایت و نجات آنها از گمراهی شود . نیکان و صالحان با انجام صله رحم و استفاده از فرصت ها ، می توانند به بالا بردن سطح بینش نزدیکان از دین و معارف والا و احکام نورانی آن ، کمک فراوانی نمایند البته عمل و کردار پسندیده بهترین و مؤثرترین شیوه ی دعوت خویشاوندان به سوی دینداری و اعمال صالح می باشد.

فهرست منابع و مآخذ

- ۱- احمدی، محمد رضا، نقش صله رحم در بهداشت روانی، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، شماره ۱۳/۱۲، ۱۳۷۹
- ۲- اردکانی بهبهانی، محمود، دیدو بازدید صله رحم، انتشارات پیام مهدی، ۱۳۷۶
- ۳- انصاریان، حسین، نظام خانواده در اسلام، چ شانزدهم، قم، ام ابیها، ۱۳۸۰
- ۴- حسینی نیا، اقبال، وصال خویشان، چ دوم، قم، مرکز پژوهش های اسلامی، ۱۳۷۸
- ۵- رحمتی، شهر رضا، محمد، گنجینه معارف، چ دوم، قم، انتشارات صبح پیروزی، ۱۳۸۵
- ۶- صدرالسادات دزفولی، کاظم، صله رحم و اخلاق در خانواده، چ سوم، تهران صدرا، ۱۳۶۹
- ۷- مولوی نیا، حمد جواد، حقوق و روابط اجتماعی، چ اول، قم نشر خرم، ۱۳۷۱
- ۸- عزیزی، عباس، ثواب صله رحم و عقاب قطع رحم، چ اول، ناشر دفتر معارف، ۱۳۸۲
- ۹- محمد تقی صراف، عباس، تشویق و تنبیه در آینه قرآن و حدیث، چ اول، قم، نشر معارف، ۱۳۸۲
- ۱۰- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، چ سوم، قم، دارالکتب، الاسلامیه، ۱۳۷۶